Anul I. Nr. 4. Iulie 1935.

ÎNSEMNĂRI SOCIOLOGICE

Apar odată pe lună.
Director: Traian Brăileanu.
profesor de Sociologie la Universitatea din Cernăuţi

CUPRINSUL

ARTICOLE

(Sfîrşitul cuprinsului, vezi pag. următoare)

REDACŢIA: Cernăuţi, str. General Berthelot 5.
ADMINISTRAŢIA: Cernăuţi, str. Baltinester 15.
Abonamentul pentru 1 an . . . . Lei 60
Exemplarul . . . . Lei 5

Tip. Bucur Orendovici, Suceava

REVISTA CARŢILOR

M. D. Ralea: **„Valori"** (Fundaţia pentru literatură şi artă „Regele Carol" II).

— Fiecare număr va avea cel puţin 32 pagini. —

— Manuscrisele nu se înapoiază. —

ANUL I Nr. 4. Iulie 1935.

Insemnări Sociologice

Director: TRAIAN BRĂILEANU.
profesor de Sociologie la Universitatea din Cernăuţi

Caracterul esoteric al „Principelui" lui Machiavelli.

Puţine sunt cărţile cari au stîrnit atîta vîlvă ca „Principele" lui Machiavelli. Deşi dimensiunile acestei scrieri sunt mai mult decît modeste, ea a dat totuşi prilej la mai multe discuţii şi polemici decît orice altă carte.

La început, în cercul intim al prietenilor şi protectorilor lui Machiavelli, „Principele" a fost primit cu simpatie şi înţelegere. Nu mult după tipărirea lui însă, lucru ce s'a întîmplat după moartea autorului, din toate părţile încep să pornească atacuri din ce în ce mai înverşunate făcînd ca Machiavelli să fie privit ca un monstru de cinism şi imoralitate. Şi campania aceasta de ponegrire a produs o astfel de atmosferă încît chiar admiratorii lui nu îndrăzneau să-l apere decît pe ocolite. Abia în zilele noastre, odată cu naşterea ştiinţelor politice, s'a încercat reabilitarea lui Machiavelli, considerîndu-l ca un precursor strălucit, şi poate neegalat, al acestor ştiinţe, mai ales dacă ţinem seama de vremea în care a trăit.

Ceea ce ne propunem în cele ce vor urma este să ne lămurim asupra cauzelor cari au deslănţuit cu necesitate, logică şi psihologică, acea campanie generală împotriva „Principelui".

Unele opere pot să-l entuziasmeze pe cititor, altele să-l lase indiferent, altele iarăşi să-l desguste, să-i inspire oroare. „Principele" nu poate lăsa pe nimene indiferent. Obiectivitatea absolută a lui Machiavelli, claritatea gîndirii şi felul lui sincer de a vorbi deadreptul şi fără înconjur ne dau aproape impresia a ceva neomenesc, nouă celorlalţi muritori cari, oricît am căuta să judecăm obiectiv, ne împiedicăm mereu de prejudecăţi şi amor propriu.

Cel ce judecă în temeiul normelor unei morale absolute mai presus de orice instituţie omenească, va rămînea îngrozit, căci toate preceptele pe cari Machiavelli le pune la îndemînă

principelui său, nu fac decît s'o violeze în mod brutal. Acelaş lucru i se va întîmpla şi aceluia care crede în bunătatea înăscută a firii omeneşti, pe care doar traiul în societate a stricat-o.

Dar, la Machiavelli, *Statul* e totul, iar religia, morala, individul se subordonează acestuia. Nu există morală deasupra Statului; aici Machiavelli se întoarce la concepţia antică despre Stat şi intră astfel în conflict cu tendinţele „individualiste" ce începuseră a lua naştere atunci. Nici în ce priveşte firea omenească Machiavelli nu-şi face iluzii. Omul e predispus la rău şi vai de acei guvernanţi cari se încred în bunătatea oamenilor! Icoana firii omeneşti redată de el e extrem de dezolantă. Pesimismul acesta ia cîteodată aspectul unui dispreţ pe care l-am putea numi desăvîrşit, de pildă atunci cînd se exprimă într'un loc că: „oamenii uită mai lesne moartea părinţilor decît pierderea averii lor".

În conformitate cu această concepţie sunt şi normele de conduită ce le recomandă Machiavelli principelui. Pe scurt, totul îi este permis principelui atunci cînd sunt în joc interesele patriei. Dar, — şi aici e izvorul aşazisului machiavelism —, orice fărădelegi ar făptui principele, el trebuie să pară drept, milos, etc, adică să pară încununat de toate virtuţile. Ceea ce înseamnă, după părerea noastră: dacă morala e subordonată Statului, ea e subordonată numai pentru acela care sau aceia cari guvernează efectiv, marea mulţime însă trebuie să se conducă totdeauna după normele moralei.

O cercetare cît de superficială a istoriei ne arată că „machiavelismul" n'a fost inventat de Machiavelli. In practică, el a existat decînd e lumea, în teorie îl găsim şi la Platon şi la Aristotel (nemaivorbind de Panciatantra). Machiavelli n'are decît meritul de a fi dat acestor precepte o formulare clasică.

Se pune acuma întrebarea; dacă lucrurile stau astfel, dece atîtea critici şi calomnii? şi dece atîta timiditate la apărătorii Principelui? Aceştia spun că în majoritatea cazurilor criticele aspre adresate „Principelui" se datoresc necunoaşterii tuturor scrierilor lui Machiavelli, deci că această operă nu poate fi privită de sine stătătoare, precum şi necunoaşterii mediului în care a trăit scriitorul; adică „Principele", ca orice produs al activităţii omeneşti, e o lucrare ce nu poate fi înţeleasă şi apreciată la justa ei valoare decît privind-o prin prisma timpurilor în cari a luat naştere.

În realitate nu poate fi vorba nici de una nici de alta. „Principele" este o operă de sine stătătoare, după cum rezultă

dealtfel din însaşi intenţia lui Machiavelli cînd a dedicat-o ca manual de artă politică unui Medici. Studiul celorlalte scrieri nu aruncă deloc o lumină nouă asupra „Principelui". ci dimpotrivă. În „Discorsi" îl vedem pe Machiavelli admirator înfocat al instituţiilor republicane. Cum putem aduce în concordanţă această atitudine cu cea adoptată de el în „Principele"? Această contradicţie a fost pentru mulţi un motiv de nedumerire şi neîncredere, iar pentru alţii motiv de presupuneri fanteziste. Contradicţia nu e decît aparentă. Trebuie să facem numai deosebirea între teorie şi practică. In „Discorsi", Machiavelli ne apare sub aspectul filozofului, al teoreticianului care caută să demonstreze că forma ideală a unui guvernămînt este republica. În „Principele" dînsul ne apare sub al doilea aspect, al omului politic care nu se lasă condus de idei preconcepute, ci ne descrie realitatea aşa cum este şi nu cum ar trebui să fie, ajungînd între altele la concluzia că nu există o formă de Stat aplicabilă oricînd şi oriunde. Ar fi o prostie să preconizezi forma republicană la un popor corupt, pe cînd ea ar conveni foarte bine unui popor de oameni cinstiţi şi de caracter.

Studiul mediului în care a trăit Machiavelli se impune desigur. Dar poate mai mult pentru a ne explica predilecţia lui pentru mijloace rapide şi radicale, necesare atingerii scopurilor propuse, dar nu pentrucă numai prin acest studiu am putea ajunge la înţelegere deplină a operei lui şi că preceptele sale de artă politică se puteau aplica numai în vremea lui. Căci ar fi îndrăzneţ să afirmăm că regulele artei politice expuse de Machiavelli sunt caracteristice acelor vremuri, ci dimpotrivă trebuie să mărturisim că ele sunt şi vor fi valabile atita vreme cît vor exista conducători şi mulţimi conduse. Căci fenomenele sociale ce se petrec într'un Stat în esenţă au rămas aceleaşi, numai mijloacele întrebuinţate sunt altele — dar nu totdeauna.

Şi atunci, repetăm: de unde atacurile şi controversele? Credem că întreaga chestiune a fost greşit pusă. Obişnuit, un scriitor are tendinţa ca operele sale să fie acceptate şi aprobate de marele public, exceptînd bine'nţeles pe acelea cari fie că privesc un domeniu foarte limitat al cunoştinţei omeneşti, fie că sunt scrise pe placul unei anumite pături sociale.

Ori „Principele" lui Machiavelli, deşi tratează un domeniu al activităţii omeneşti de egal interes pentru toţi, totuşi a fost scris numai pentru uzul elitei conducătoare sau mai bine zis al conducătorilor. Dovada e ultimul capitol al „Principelui", care n'ar

fi avut ce căuta într'o carte destinată marelui public. Căci ar fi o insultă adusă inteligenței lui Machiavelli dacă am presupune că el nu și-ar fi putut da seama, in caz contrar, de indignarea ce ar fi provocat cu necesitate apariția „Principelui".

Cei mai acerbi critici ai „Principelui" au fost teologii. Critica lor nu trebuie să ne mire, căci în materie de morală compromisurile nu puteau fi acceptate de ei.

Tot astfel se prezintă chestiunea privită din punct de vedere al mulțimii conduse. Cei mulți se conduc după aparențe și nici nu pot admite nici pricepe ca altcineva să se conducă după alte norme decît după cele impuse și lor. Dacă vine acuma cineva și le declară fățiș că ceea ce cred ei că este realitate nu este decît aparență înșelătoare și că ei nu sunt decît unelte oarbe în mînile conducătorilor abili. cărora puțin le pasă de prejudecățile lor morale, furia li se va îndrepta împotriva imprudentului, ceea ce constitue un fenomen psihologic natural. După cum și un bărbat pe care-l înșeală nevasta, care știe la rîndul ei să păstreze aparențele, se va înfuria mai întîiu împotriva prietenului binevoitor care a încercat să-i deschidă ochii. Comparația nu e tocmai justă, deoarece Machiavelli n'a avut intenția să deschidă ochii mulțimii conduse. Mai întîiu fiindcă era prea deștept ca să-și închipuie posibil acest lucru, căci chiar după spusa lui omul nu vrea decît să fie înșelat și este refractar adevărului și, în al doilea rînd, pentru că nu acesta era scopul ce și-l propusese.

Cu totul altfel trebuie privite criticele aduse „Principelui" de către oamenii cari făceau parte din elita conducătoare. Aici nu poate fi vorba decît de reacredință sau că nu meritau să stea acolo unde au fost puși. Primii n'au pus în aplicare decît preceptele lui Machiavelli, care recomandă ca, principii dacă nu sunt, cel puțin să pară buni, evlavioși etc.; în fine să pară că au toate virtuțile pe cari le cere morala. Deci ce era mai natural decît să se ridice cu indignare împotriva imoralității „Principelui". Căci un conducător care l'ar fi aprobat în public, probabil că însuși Machiavelli l-ar fi considerat drept prost și incapabil.

Concluziile ce le putem trage din cele de mai sus par curioase. Condamnarea „Principelui" ne apare ca ceva natural și ca ceva ce trebuia să se producă inevitabil, nefiind decît în concordanță cu cele cuprinse în el. Apărătorii lui Machiavelli cari susțin că totul nu se datorește decît neînțelegerii, fie că „Principele" n'a fost studiat în cadrul celorlalte opere ale lui Machiavelli sau că n'a fost considerat în deajuns mediul în care a trăit, au

mai puţină dreptate decît cei ce-l condamnă. Căci sunt aproape ridicule aceste încercări neizbutite de a se ridica pînă lă înălţimea de unde a privit Machiavelli fără patimă şi fără prejudecăţi zbuciumul omenesc.

G. B.

Iudaism şi Naţionalism.

(G. L. Duprat: „Prevedere sociologică şi structuri etnice: Iudaism şi Naţionalism", studiu apărut în „Revista internaţională de sociologie", anul 41, numerele V-VI, 1933, Paris).

Studiul D-lui G. L. Duprat, profesor de sociologie la universitatea din Geneva, oferă, pe lîngă calităţile de bogată documentare, de ştiinţifică şi matură obiectivitate, avantajul de-a fi fost comunicat şi discutat la Institutul internaţional de sociologie din Paris (1933), cît şi la comunitatea israelită din Geneva (1930-31), primind astfel şi un sens practic social. Tot atît de mult datele aduse prin observaţiunea directă a autorului asupra vieţii iudaice, timp de 40 de ani, expunerea sistematică, tonul direct, fără înconjur, cu care se spune numele lucrurilor ne-au determinat să încercăm o analiză a acestui studiu, cu dorinţa de-a urma întocmai lanţul argumentelor înfăţişate de autor. Dacă totuşi ne vom permite cîteva observaţiuni finale — nu prea multe — în legătură cu prevederile autorului asupra problemei iudaice, ele nu vor contrazice deloc spiritul lucrării. Observaţiunile noastre se vor baza pe datele ce ni le oferă evoluţia acestei chestiuni mai ales dela publicarea studiului D-lui G. L. Duprat (1933). Pe de altă parte cunoaşterea mai detailată a situaţiei concrete în Romînia sub raportul vieţii sociale — ne va ajuta să facem unele precizări de complectare.

Ceea ce trebuie reţinut imediat din publicarea articolului nostru este că, departe de-a fi numai o chestiune „demagogică", problema evreiască preocupă şi pe cercetătorii sociologi internaţionali, fiind desbătută cu deosebit interes. În special cercetarea despre care scriem prezintă un caz rar de expunere ştiinţifică demnă, curajoasă. În alte locuri dovezile pe cari le aduce D-nul Duprat ar fi fost declarate simple scornituri antisemite. Iar a fi antisemit înseamnă a nu mai fi inteligent . . .

Cercetarea D-lui G. L. Duprat „iudaism şi naţionalism" se

încadrează în una din cele mai mari probleme ale sociologiei: prevederea sociologică. Autorul se întreabă cari structuri sociale, odată analizate, ne permit să prevedem evoluția societăților. În diferite studii anterioare a arătat că acestea nu pot fi decît structurile sociale cele mai stabile; sistemele de procese sociale mai mult sau mai puțin conștiente, capabile să reziste și să se desvolte într'o direcție bine trasată. În categoria acestora structurile etnice, avînd o caracteristică proprie de generații, în măsură ce ele persistă, sunt susceptibile de prevederi sociologice asupra acțiunilor și reacțiunilor sociale ce se pot polariza în jurul lor.

Între atîtea structuri etnice, forme complexe, stabile dar și suple, una merită o deosebită atenție din partea sociologilor, pentrucă ea face parte din acele „cazuri privilegiate" cari pot înlocui în sociologie prin exemplul lor, experiența de laborator. Această structură etnică ne-o oferă Jidanii (Juifs), purtați prin temperamentul lor, prin specificul lor, prin persistența scopurilor lor colective și secrete spre o veritabilă cucerire a lumii. (p. 230).

O analiză psiho-sociologică a structurii etnice iudaice întîmpină reale dificultăți. Pentru O. L. Duprat interpretarea lui E. Dürkheim — „chosistă" — a fenomenelor sociale (fenomenele sociale trebuie privite ca „lucruri") se înfățișează ca insuficiente. Cunoașterea structurii etnice necesită o pătrundere în conștiința colectivă pentru a descoperi resorturile comportamentului social. De aci, peste mărturiile individuale și peste datele demografice, cercetătorul structurii etnice va căuta să pătrundă în „sufletul" respectivei colectivități etnice. A face această operațiune în domeniul structurii etnice iudaice este foarte dificil. Autorul arată rezerve chiar asupra constatărilor proprii, rezultate de pe urma unei lungi cercetări prin observație directă, prin confruntarea celor mai temeinice scrieri referitoare la aceasta. „Căci este evident, zice el, că nici un jidan nu se oferă niciodată în întregime și nu-și descoperă tendințele etnice, sau particulare cari constitue chiar baza elanurilor sale secrete. Mai mult decît Chinejii poate, Jidanii sunt cei mai apți să se analizeze ei înșiși, rămîn însă impenetrabili cînd se atinge ceea ce este „conatus-ul" lor specific, rațiunea ultimă de-a fi a acțiunilor, a supleții sau a autoritarismului lor. Și nu se va putea nega, în acelaș timp, că ei au o ambiție care deslănțuie mînia sau cel puțin o revărsare de reacțiune colerică sau dușmănoasă, atunci cînd văd manevrele lor eșuînd tocmai în momentul în care le credeau că-și ating scopul" (234). De altă parte orice atitudine critică față de Evrei este interpreta-

tă ca o agresiune.

Dar prevederea asupra structurii iudaice, pentru sociologie în general, are o importanță deosebită. Căci structura etnică iudaică în manifestarea ei caracteristică ajunge să joace un rol dintre cele mai însemnate în civilizația omenirii de azi. Toate structurile naționale tind spre a și asigura preponderențe. În timp ce imperialismul diferitelor state se bazează pe un naționalism instabil sau proteic, un „conatus" etnic, dispunînd de mijloacele pe care, de veacuri, au știut Evrei să le folosească, insinuîndu-se în mijlocul celorlalte națiuni, dacă va triumfa ca în America de azi, ca în unele state din Europa, va da o orientare cu totul alta civilizațiilor existente. *A nu prevedea această eventualitate*, remarcă Duprat, *înseamnă a fi de-o unică miopie intelectuală, iar pentru sociologie, lipsa unei încercări de prevedere în această chestiune, compromiterea ei pur și simplu.* (p. 235). Iată o punere de problemă ce se cere atacată cu toată vigoarea pentru a limpezi zările și a preciza atitudinile.

Obiectul acestui studiu este, în mod simplu, de-a arăta cum „rasa" constitue un factor de evoluție socială nu numai atunci cînd ea se izolează, ci deasemenea cînd se insinuează într'o lume care îi era lung timp ostilă și care îi poate redeveni. Fiind stabilite aceste precizări introductive O. L. Duprat își desvoltă cercetarea divizînd-o în patru capitole: 1. Antisemitism și sionism, 2. Morfologie socială: tipul etnic iudeu, 3. Fiziologie socială: factorii caracterului etnic iudaic, 4. Naționalismul iudeu.

Trebuie să relevăm de la început că autorul caută să desprindă mai întîiu în ce consistă caracterul etnic iudaic psihosociologicește, pentru a explica prin acesta urmările economice, politice, culturale ale structurii etnice iudaice în raport cu celelalte structuri etnice.

1. *Antisemism și sionism.* Manifestările antisemite variază dela țară la țară, de la epocă la epocă. După împrejurări antisemitismul poate lua diferite înfățișări: culturale, economice, religioase, etc. Contingențele ne arată într'o situație anumită dece au apărut manifestări antisemite, cari le sunt substraturile: orgoliul „poporului ales", acapararea bogățiilor și a situațiilor priveligiate, exclusivismul și fanatismul iudaic, munca continuă de desagregare socială, prejudecățile lor etico-religioase, etc. etc. Dar intrînd în analiza acestor contingențe am pierde vederea unitară și ne-ar scăpa factorii permanenți și generali. Există incontestabil un ce iudaic dincolo de schimbările vremurilor, susceptibil de antago-

nisme cari variază după țări și timpuri. Acest „ce" este „rasa" iudaică în sensul de formațiune psiho-socială a unei colectivități *cu o educație proprie, capabilă de adaptări anumite, avînd dispoziții precise, cu aptitudini și inaptitudini proprii, gîndind și simțind în forme originale.* Dealminterea și evidențierea acestei rase, a caracterelor ei etnice, făcută fără prejudecăți, ne poate da fundamentul explicațiilor asupra situațiilor concrete din diferite țări, raportînd starea de lucruri culturale, sociale, politice, etnice la caracterul iudaic. Caracterul etnic iudaic comportă o sumă de determinațiuni, cari, dacă se găsesc disparat și la alte popoare, felul cum sunt împletite și purtate de poporul evreu este original, specific. Antisemitismul își are originea în aceste dispoziții ale poporului iudeu deosebite de ale celorlalte popoare. *Problema ia însă o amploare și mai mare în momentul în care dispozițiile etnice diferite se resfrîng asupra organizațiilor politice, economice, sociale, asupra vieții spirituale, dîndu-le modelări noui, pe bază de originalitate etnică. Antagonismul latent devine o luptă de proporții, o luptă cu obiective precise.*

De altă parte sionismul ca expresie maximă a naționalismului iudeu pune, astăzi, problema evreiască în toată extinderea ei. Ce șanse de izbîndă poate avea această mișcare? În ce măsură poate fi sionismul o soluție a problemei evreești? Poate fi concepută situația ca Iudeii avînd un stat al lor să mai fie tolerați în celelalte state?

2. *Morfologie socială, tipul de iudeu.* Tipului de Evreu i se atribuie anumite caracteristici exterioare Dar caracterizarea după semnele fizice nu poate satisface o analiză sociologică. Sensul comun se servește de cele mai multe ori de aceasta, nu totdeauna însă în mod just. Deaceea pentru a surprinde notele specifice ale Evreului se cere o pătrundere în psihic. Nici o statistică nu va veni în ajutorul acestei încercări, abstracție făcînd de faptul că deasupra sufletului evreesc s'au suprapus pături psihice de conformism social, în urma vieţuirii în medii de țări, de profesiuni și de diferite ocupații. Pentru bancherul evreu sau comerciantul Europei de Est, tipuri din cele mai expresive, caracteristicile psihice stabilite de W. Sombart rămîn în picioare. Ele pot fi enumerate prin: tendința profitului îmbinată cu o profundă indiferență morală, concepția naționalismului economic însoțită de speculație, mecanizînd schimbul bunurilor, profitul de situațiile de semi-cetățenie, de cosmopolitism. Aceste însușiri, just observate, nu ne aduc încă resortul mai adînc al tipului de Evreu. Ele sunt

mai ales ale bancherilor, negustorilor, pot fi surprinse şi la teoreticienii economişti „puri". Sunt, însă, însuşiri sufleteşti cari există la orice Evreu, fiind ca o pătură psihică ceva mai adîncă şi mai generală: *subtilitatea în materie de argumentare în afacerile cu străinul unită cu o stimă a bogăţiei, cu o pasiune de-a cumula averi monetare, de-a-şi întări bună starea, puterea şi de a afişa luxul.* Aceste note ne duc la un complex de stări psihice fundamentale din cari derivă celelalte. G. L. Duprat îl numeşte *complexul nomadic.* Cu aceasta autorul indică o notă sufletească de bază pentru explicarea comportamentului evreiesc. *Evreul rămîne un veşnic nomad. El este nomadul dornic de a-şi găsi un razim, de-a se impune cu orice preţ. El se asvîrle în domeniul economic, politic, intelectual cu sete unică; întrebuinţînd dialectica, sofistica, pasiunea muncii, dorind posedarea, mărirea, folosindu-se multilateral, utilizînd orice, stăruind enorm.*

Două mari pîrtii se deschid în activitatea Evreilor; s'ar părea că sunt direct opuse: speculaţia intelectuală, activitatea practică economică. Cele mai subtile şi mai rafinate discuţii angajează mereu Evreii Analizele cele mai ascuţite taie în bunurile spirituale cele mai sfinte, le fărămiţează. *Concepţii religioase, etice, politice sunt disecate, desgolite de valorile lor pentru a se institui primatul luptei disolvante prin mijlocul raţionalismului şi al intelectualismului pur.* Aci se descoperă din nou nomadul dornic de posesiune, nomadul umilit, dornic de răsbunare, distrugînd tradiţia, culturii pentru a se putea înstăpîni (p, 246). Ca şi în activitatea practică nota dominantă este utilitarismul iudaic, dorinţa de posesiune. Utilitarismul iudaic este însă specific, egocentric.

Evreul este mai precoce decît Europeanul.

El trăieşte în mediul cultural european cu un ritm mai accelerat decît băştinaşii. Ajunge mai repede, astfel, la raţiunile ultime ale diferitelor adevăruri, le epuizează, se întoarce reflexiv asupra lor, le stoarce de substanţă, începe să le dizolve. In general cei mai mulţi etnologi, mai ales cei de religie mozaică, recunosc următoarele caracteristici stabilite de W. Sombart pentru tipul Evreului: „mobilitate, intelectualism, artificialism, adaptare repede dar superficială, tenacitate în ţeluri ascunse, utilitarism şi lipsă de desinteres, calcul prompt şi perspicacitate în combinaţiile cele mai avantajoase, sobrietate, stăpînire de sine, frînarea pasiunilor libidinoase (dealtfel intense), supunere la regula comună, ritualism, frică de decădere colectivă prin căsătorii cu străinii şi de asimilare, dorinţa de aşezare efectivă cu toată difuziunea

în toate mediile". (pag. 247). O însuşire expresivă a Evreului derivînd din acelaş „*complex nomadic*“ este *duplicitatea* Evreul este pretutindeni şi nicăieri. E asimilat dar e şi Evreu. Religios şi cosmopolit. Admiţînd pe toţi dar neuitînd că face parte din „poporul ales“. „Se supune legilor" dar le subminează.

Dacă „complexul nomadic“ ne explică acţiunea disolvantă a Evreilor faţă de mediile în cari activează, unitatea lor, firul care îi leagă şi le dă o axă de elan este *mistica iudaică*, specificul lor etic-religios. „Comunitatea religioasă la Evrei ţine locul tuturor celor ce li se refuză: patrie, libertate, organizaţie politică, chiar şi unitate de origină", zice Th. Reinach. Spiritul religios, acea închidere a Evreului în credinţa străveche a neamului său, apărînd atit de impresionantă în atmosfera de mistic şi promiscuitate a ghetourilor este o putere de fluid dinamic ce se va resfrînge pină şi în formele vieţii familiale şi economice în medii cosmopolite chiar. Ghetourile sunt un maxim de afirmare a particularismului iudeu. Frica de străini, opoziţia, evitarea contactului care i-ar putea despersonaliza, îi face să se claustreze, trăind un maxim de vieaţă proprie lor.

Cu tot cosmopolitismul şi indiferenţa Evreilor „din societatea bună“ formele de rit religios persistă. Rămîn superstiţii, obiceiuri cari nu pot fi îndepărtate. În întreprinderile economice cele mari: industriale, bancare, în asociaţii şi consorţii, în antante economice, politica iudaică admite un mare număr de creştini, *dar spiritul care domină acestea este o travestire sub altă formă chiar a misticei lor religioase.* Activitatea şi teoria economică iudaică are un suflu de metafizic şi mistic în intransigenţa, persistenţa şi uimitoarea ei coeziune.

În vieaţa familială a Evreului cosmopolit s'a păstrat aceeaş tradiţie religioasă de patriarhat autoritar în care căsătoriile nu se fac decît după un calcul de interese bine fixate. Domină în familiile evreeşti, un spirit autoritar intolerant, dirijînd politica acestora. Căsătorii meşteşugit încheiate întăresc firmele economice, sporesc solidaritatea şi capacitatea de producţie a acestora.

Dacă ritul pur religios a slăbit, el se converteşte în direcţia organizaţiilor economice, ducind la metafizica materialistă înfăptuită în unele ţări ca o religie dogmatică, teroristă. Caracterul de religiositate ia aci o haină nouă, rămânînd, în fond, profund acelaş. Unitătea şi puterea misterioasă a organizaţiilor economice iudaice penetrează prin influenţă directă, prin corupţie în organizaţiile politice, directivîndu-le, aservindu-le. *Mai ales sub regi-*

murile de democrație parlamentară Evreii exercită o presiune asupra mersului politic, se servesc de organizațiile politice pînă la un grad maxim. (pag. 252)

Inmixtiunea lor în lojile francmasonice trădează un consens social foarte propice pentru a influența asupra diferitelor țări, fără a fi direct observați. *In presă* rolul factorului iudaic se manifestă tot mai considerabil, ajutat de venalitatea „organelor opiniei publice" aservite intereselor marilor financiari. *Editurile* de toate categoriile: muzicale, literare, etc.sunt în mîna lor ducînd o luptă subversivă și ocultă de ridicare a elementelor lor, publicînd opere distructive, încurajînd scrierile imorale sub formula blestemată a „artei pure". În acest domeniu al publicității și al artei, G. L. Duprat, descoperă pentru tipul *de Evreu defecte de sens estetic, de măsură, de bun simț, de discrețiune, de modestie.* Dar aceste defecte considerate după criteriile iudaice de valorificare nu sunt decît mari calități prin care poate fi îmbogățită arta, iar „omenirea", prin acest soiu de artă nu poate decît să înfăptuiască mari „progrese".

Întreagă această unitate de mentalitate și activitate iudaică a caracterizat-o un sociolog de talia lui Auguste Comte prin următoarele: „O mică teocrație în care monoteismul a conservat o existență penibilă dar pură și mărturisită, neisbutind decît să izoleze mai profund această populație anormală, tocmai din cauza orgoliului zădarnic care, după superioritatea credinței sale, exaltă aci mai ales spiritul superstițios de naționalitate exclusivă. spirit pe care l-am recunoscut propriu tuturor teocrațiilor". (254)

Două mari însușiri, așa dar, axează tipul etnic iudaic: nomadismul și teocratismul; setea de înavuțire prin distrugere materială și morală, orgoliul național, promovînd o solidaritate iudaică indestructibilă și generatoare de elanuri colective.

3. *Fiziologie socială: factorii caracterului etnic iudaic.* Nomadismul iudaic în evul antic se explică prin insuficiența de producție a pămînturilor locuite de Evrei, prin antagonismul cu alte popoare. Se pare că Evreii s'au sforțat totuși să se fixeze în Palestina. Dar stăpînirea lor asupra acestei țări a fost mereu stînjenită. Evreii au fost duși în robie, umiliți, trăind o exaltare religioasă și de depresiune sufletească. Alte popoare orientale au căzut în fatalism. Evreii au creat, din aceste prea substanțiale trăiri, monoteismul. Dar monoteismul iudaic poartă sigiliul său de origină. D-zeul iudaic este un D-zeu care e legat nedespărțit de

nația evreiască amestecîndu-se în toate rosturile ei pămîntești. Asemenea religiilor totemiste analizate de Dürkheim, religia mozaică face pe D-zeu una cu poporul iudaic, pe care îl conduce și-l răsplătește, pe acest pămînt, prin biruința lui Israel asupra tuturor celorlalte popoare.

Finalismul evreu de biruință asupra celorlalți este atît de puternic încît egoismul și momentanul este depășit de Evrei, prin înfrigurarea colectivă, prin urmărirea țelurilor depărtate cu persistențe și eforturi continue.

Interesante sunt cercetările psihanalitice și psihopatologice asupra Evreilor. Acestea denunță psihoze și fobii în cazuri foarte frecvente. Mai mult decît atît, se poate vorbi și de un delir colectiv iudaic, manifestat prin profețiile și lamentările prorocilor, prin elevațiile dar și tristețile manifestărilor evreești. Din vechime acum, cazurile de histerie și neurastenie la Evrei fac din aceștia poporul cel mai impresionabil din lume.

Această psihoză a poporului Evreu, popor dintre cele mai vechi, l-a făcut, poate. pe sociologul Dürkheim, fiu de rabin, să afirme că originea oricărei religii trebuie căutată într'un „delir colectiv". Psihopatologia explică mult din exclusivismul iudaic nu însă totul. Desigur că acesta derivă din entuziasmul profetic, din viziunea de biruință a nației, dar el s'a desvoltat mai mult prin trăirea în comunități occidentale, începînd cu societatea romană, comunități ostile spiritului iudaic. Migrațiunile continue, dela țară la țară, au fost de natură a închide mai mult acel „quid proprium" iudaic, de-a-l separa de celelalte structuri etnice.

Mobilul migrațiunilor iudaice, în majoritatea cazurilor, a fost factorul economic, căutarea de noui izvoare de existență și îmbogățire. Coloniile iudaice din evul mediu sunt uneori atît de categorice în stăpînirea lor asupra unei întreprinderi, încît exlud Evrei noui veniți numindu-i „vagabonzi".

Împrăștierea lor asupra întregului glob i-a adus în situații sociale foarte variate. Unii au putut să-și piardă multe însușiri, afectînd modelele spirituale, culturale respective. În adîncimi acelaș spirit iudaic rămîne ca o putere de neînlăturat.

Caracterul ebraic (antic) al Evreilor contrasta, fără îndoială, față de caracterul elen. Căci numai trecînd prin transformările datorite spiritului greco-latin monoteismul iudeu a ajuns creștinism. suferind, în urmă, transformațiuni prin influența celtică, germanică. Caracterul specific evreu se manifestă și în gîndirea marilor filosofi evrei (Spinoza).

În economia practică o sumă de instituţii economice par a fi utilizate mai ales de Evrei. Duprat consideră de origină iudaică: băncile, societăţile industriale ajutate de societăţi financiare, operaţiunile de schimb şi de credit, etc. Capitalismul nu e invenţia Evreilor, dar sub forma sa de azi el *există mai ales prin spiritul iudaic care a pătruns în toate păturile* burgheziei *şi face să prevaleze pretutindeni profitul şi dreptul monedei. Supremaţia prin puterea bancară, dominînd plutocraţiile contemporane, acesta este scopul principal al conducătorilor iudei în zilele noastre. Iată pentru ce antisemitismul naşte sau renaşte periodic ca un naţionalism ce se izbeşte de tendinţa semită care duce spre hegemonie mondială* (p. 265)

Între factorii caracterului etnic iudaic intră ca elemente hotăritoare: vieaţa de nomazi, monoteismul specific iudeu, psihoza iudaică, vieaţa de retragere în diaspora, activitatea economică exasperantă în forme specific iudaice, ca o altă faţă a comunităţii religioase.

Toţi aceşti factori cari se vădesc în tipul de iudeu, analizat mai sus, duc spre o precipitare a evenimentelor sociale în ziua de azi, situînd problema evreiască între cele mai însemnate pentru evoluţia Europei şi a lumii întregi.

4. *Naţionalismul iudeu.* Sionismul ca acţiune organizată de constituire a statului iudeu în Palestina nu e numai consecinţa antisemitismului. Mulţi dintre sionişti de azi văd rădăcinile mişcării din timpuri foarte depărtate. La Evreii ortodocşi se poate constata că lirismul faţă de pămîntul Palestinei este foarte puternic. Dar pentru înfăptuirea statului iudeu din Palestina sunt greutăţi mari de învins: concurenţa şi lupta cu Arabii, supremaţia politică engleză asupra Palestinei. De altă parte aşezarea în Palestina trebuie făcută pe baza de stabilitate şi muncă agricolă ceea ce, deocamdată, merge greu. Loc pentru speculanţi nu se prea face în Palestina de azi, nici pentru „economiştii puri" (comuniştii). Sionismul de astăzi, cu toate progresele sale, nu este decît o mişcare demografică, iar aşezarea în Palestina nu e decît satisfacerea momentană e emigraţilor mai mult sub raport geografic, nici decum politic. Evreii îşi găsesc deocamdată numai un loc de emigrare, pînă la statul Palestinean este încă mult. Din această cauză, Evreii mai mult sau mai puţin asimilaţi, nu au deosebite simpatii faţă de sionism. Din contra ei văd un pericol al împărţirii naţiei evreeşti între sionişti cu tendinţa de constituire în stat bine conturat şi între „mozaicii de diferită naţionalitate", cari se

simt bine acolo unde sunt.

Ceea ce relevă în special G. L. Duprat este că naționalismul evreu nu e o utopie, un non sens. El există și se va manifesta mai departe. Dar părerea autorului este că statul sionist nu poate fi înfăptuit. Ceea ce s'ar putea face este constituirea unui „stat religios", întemeierea unei comunități religioase bine organizate, asemenea Vaticanului, cu sediul central în Palestina. În Europa, și aceasta este prevederea sociologică a autorului lucrării despre care scriem, aplanarea problemei evreești s'ar putea face prin constituirea statelor federale Europene. Astfel în cadrul acestora și minoritățile etnice evreiești ar putea fi recunoscute sub formă de stat fără teritoriu (?), sub formă „de persoană morală autonomă și de mare anvergură", ca un fel de națiune în sînul marilor federațiuni continentale, dînd satisfacție tot mai multă Evreilor.

„Drepturi bine definite, o organizație etico-religioasă și educativă, o gestiune de interese comune prin reprezentanții tuturor comunităților urbane sau rurale, ar face din forța colectivă evreiască nu un stat —ceea ce ar fi intolerabil și funest— ci un stat în sînul statelor federale și care n'ar putea fi singurul în felul său: Astfel ar dispare antisemitismul"...

Pentru a arăta că prevederea sociologică propusă de G. L. Duprat nu poate fi generalizată, vom căuta să stabilim că în urma ultimelor evenimente politice Europene situația politică internațională s'a manifestat prin reacțiuni puternice împotriva semitismului și că soluția care va fi dată acestei probleme nu pare a fi chiar cea indicată de autor.

Astfel reacțiunea produsă in Germania cît și cedarea treptată a principiilor cari s'au pus în aplicare în Rusia vin să ne confirme soluția inversă a problemei iudaice.

Autorul studiului de față pleacă de la constatarea unei solidarități iudaice pe care o numește „consensus" iudaic. Cum se manifestă această solidaritate și cari sunt rezultatele ei a demonstrat-o în amănunte în cele antemergătoare. Tot după acest autor Evreii sunt purtați spre o adevărată cucerire a lumii.) Stînd așa lucrurile poate fi vorba numai de un consens etnic iudaic? Nu presupune această tendință de hegemonie mondială ceva mai mult decît impulsul temperamentului și al unei munci risipite de la individ la individ? Există numai un conseums iudaic sau și organizații bine sistematizate în cari directivele sunt elaborate cu deosebit calcul metodic, rațional?

Dar pe de altă parte problema evreiască se pune altfel pen-

tru Apusul Europei şi cu totul altfel pentru Răsăritul ei — şi cu aceasta prevederea sociologică va trebui să difere şi ea.

In apusul Europei problema iudaică se pune mai mult pe plan spiritual, moral: pericol de desagregare socială, de corupere a culturii, filozofiei. Aci Evreii însă n'au ajuns încă la poziţiunea de-a putea impune interesele naţiunii lor deasupra intereselor naţionale respective.

In Răsăritul Europei puterea economică evreiască este covîrşitoare faţă de cea a diferitelor naţiuni în sînul cărora petrec. *Primatul economic le deschide, în situaţia democraţiilor moderne, drum spre o dictatură şi de ordin politic.* Astfel în Răsăritul Europei Evreii stăpînesc (Rusia) sau tind la o stăpînire efectivă şi nemascată ocult asupra celorlalte naţiuni, ceea ce în Apus nu există, iar dacă s'a încercat, s'a înăbuşit printr'o măreaţă reacţiune (Germania). Aşadar în Răsăritul Europei nu e vorba numai de atacuri şi fărămiţări culturale, ci chiar de-o *dominaţiune politică evreiască, deschisă prin dominaţiunea economică, financiară.* Din această situaţie nu se poate eşi decît prin schimbarea regimului politic de azi instituind o conducere naţională în care politicul primează. Sistemul liberalist, din Romînia de pildă, în care se opune puterii economice iudaice o concurenţă liberalistă este nu numai insuficient, dar complet aservit el însuşi finanţei internaţionale iudaice, ceea ce este o crimă naţională. In asemenea condiţiuni prevederea sociologică pentru Răsăritul Europei *nu poate arăta decît că naţiunile de aci, în mod fatal, dacă mai au vitalitate în ele, vor trebui să reacţioneze cu toată energia.* Această reacţiune în situaţia din care naşte, nu este altceva decît o luptă de libertate naţională, de auto-determinare, nici decum de dominaţiuna tiranică asupra altora. Rezolvirea problemei iudaice prin statele federale europene — abstragînd de dificultăţile umane şi naţionale cari stau împotriva unui astfel de plan de recunoaşterea unui stat iudaic fără teritoriu, cel puţin deocamdată, nu se poate pune. Statele cari suferă sub presiunea iudaică ar trebui mai întîiu liberate. Abia după înfăptuirea *statelor naţionale* în Răsăritul Europei poate fi soluţionată şi problema evreiască. *Evreii trebuie mai întîiu să redevină Evrei, naţiune aparte, bine definită.*

In Romînia ultimelor evenimente se duce o crîncenă luptă de liberare a naţiunii romîneşti de sub dominaţiunea intereselor iudaice. In această luptă se aud diferite strigăte şi se văd diferite semne. Dintre toate, chipul unui nou veac şi marşul unui alt drum, drum drept, hotărît, spinos, eroic se arată prin mişcarea

legionară. Atacată cu o nemaipomenită vehemenţă, suferind martiragii, ea a crescut în adîncime, in sinceritate şi duritate. Ei îi revine misiunea istorică de-a înstăpîni naţiunea romînească în drepturile ei. Nu se poate ca voinţa bună a unui neam să nu-şi atingă scopul, dacă acel neam mai are de vieţuit. Ci noi credem în vitalitatea neamului romînesc, în reînoirea continuă a forţelor sale. Astfel se pune problema pentru Romînia.

Marele aport al studiului analizat este de-a fi arătat în ce consistă structura etnică iudaică şi cari îi sunt factorii consitutivi. Cu ştiinţifică obiectivitate s'a demonstrat pericolul iudaic prin infiltraţiunea acestei rase în sinul celorlalte. Prin cercetarea D-lui G. L. Duprat problema evreiască devine obiectul unor serioase studii sociologice de multă actualitate, menite să aducă o lămurire obiectivă a opiniei publice.

Leon Ţopa.

O nouă şcoală romînească.
Taberele de muncă.

I

Prima funcţiune a societăţii e educaţia. In decursul timpului societatea a găsit diferite mijloace pentru a-şi îndeplini această funcţiune. Tînăra generaţie romînească poate avea mîndria că a putut promova un nou mijloc de educaţie, cetăţenească în primul rînd, e vorba de taberele de muncă. O schiţă a noii şcoale vom încerca-o în cele ce urmează. Pentru aceasta vom reţine cîteva concluzii la care a ajuns pedagogia de astăzi asupra aşa zisei „şcoale active" în ţările latine (Pierre Bonet), sau „şcoala muncii" în Germania şi Rusia (Kerschensteiner).

Pornind dela premisa că omul trebuie aşa educat ca să fie un tot armonic, pentru a putea fi pus astfel cu folos în slujba statului şi a societăţii (brauchbarer Bürger, la O. Kerschensteiner), şcoala muncii preconizează munca manuală ca un mijloc educativ de primul ordin. Nu orice activitate însă poate fi numită în acest sens „muncă educativă". Pentru a fi educativă munca trebuie pusă în slujba unor valori superioare individului, valori obiective. Munca poate fi morală numai atunci cind sufletul lucrătorului e pătruns de asemenea valori, tinzînd totodată

în obiectivările ei spre perfecție (1).

Argumentele pe care le aduce Kerschensteiner pentru școala muncii (2), sunt pe scurt următoarele:

a) Un argument de natură socială: Școala se adresează nu unui grup mic de oameni ci întregului popor. Majoritatea populației însă se ocupă cu alte îndeletniciri decît cele intelectuale propriu zise.

b) Un argument din istoria evoluției culturii; Preocupațiile, tendințele și dispozițiile oamenilor au avut, în deobște, la origină o activitate manuală. Arta și știința au la bază și ele muncă manuală.

c) Cele dintîi dispoziții ale omului se manifestă în aceeași direcție a muncii manuale. O aplicație la un caz particular: legea biogenetică a lui Haeckel care susține că individul se desvoltă așa ca și cînd ar face o scurtă recapitulare a evoluției rassei: ontogenia reproduce filogenia.

d) Tineretul în special e stăpînit de instincte care se referă la activitatea manuală.

Prin muncă manuală nu se desvoltă numai natura fizică ci și cea spirituală. In timpul muncii manuale se promovează și o muncă spirituală; mai ales în cazul cînd munca e supusă unor valori transcendente individului. Mai departe *comunitatea de muncă* îi înlesnește omului desvoltarea conștiinței de sine și ridicarea scopurilor morale. *Valorile morale trebuiesc înfăptuite prin comunitate.* (Pedagogia socială a lui Natorp). Binele nu poate fi conceput ca referindu-se la omul izolat, ci numai ca o îndatorire a omului trăind în relații cu alți oameni. Desigur aceste argumente capătă o potențare cînd se aplică la oameni conștienți de datoria de a se autoeduca sau de a primi o educație.

Pentru a putea păși mai departe pe linia de creație și de desvoltare a facultăților neamului, e nevoie de o spiritualitate perfect raportată momentului istoric. *Spiritualitatea* trebuie să fie *comună* pentru toți indivizii cari formează celulele unui neam. Acesta e lucrul esențial. Nu importă atît faptul că spiritualității acesteia i se aduc anumite și adesea numeroase obiecțiuni; n'a existat la nici o societate o spiritualitate creatoare - deci în mod necesar comună - căreia să nu i se fi făcut obiecțiuni din partea

1) C. Narly, O pedagogie cetățenească a muncii. Revista de Pedagogie, anul I, vol. I, 1931. pag. 113.
2) Op. cit. pag. 116 și 117.

altei societăţi sau a unor indivizi cu interese deosebite de cele promovate de această spiritualitate. Ba din contra cu cît o spiritualitate a fost mai superioară cu atita i s'au adus mai multe obiecţiuni. E de ajuns pilda dată de opoziţia ce i s'a făcut spiritualităţii creştine. Deci atunci cînd discutăm problema spiritualităţii necesare într'un moment dat, cel mai important lucru e să punem în discuţie valoarea coeziunii ei. O spiritualitate cu cît e mai comună cu atîta stă pe un plan etic social mai ridicat. Comunitatea de muncă e desigur cel mai bun mijloc pentru formarea unei spiritualităţi comune.

Trebuie discutate condiţiile în care acest lucru e posibil.

II.

Am ajuns la acest mijloc special —tabăra de muncă— care merită să fie reţinut deoarece, izvorît din însăşi concepţia conducătorului tinerei generaţiei (numele i se cenzurează), a dat rezultate nebănuite în ţara noastră. Ce e o tabără de muncă? Pentru a răspunde vom face o scurtă schiţă istorică. (3) După mişcările din 1922, şefii studenţimii au ajuns la convingerea că la nici un rezultat durabil nu va ajunge mişcarea studenţească, dacă nu-şi va pregăti elementele pentru o luptă dîrză şi îndelungată. Concluziile au dus la tabăra de muncă studenţească, care începînd din 1924 (Ungheni), a durat cu întreruperi din cauza greutăţilor mai mulţi ani de zile. Această tabără a clădit căminul studenţesc creştin dela Rîpa Galbenă din Iaşi. Dar rezultatul acestei munci e mult mai important de cît se pare la prima vedere. Această muncă făcută fără nici un fel de cîştig individual pentru cei ce-au lucrat acolo şi avind în vedere un ideal superior, această muncă îndelungată şi enorm de grea a însemnat a doua sită a celor ce-au trecut prin focul dela 1922, ea a însemnat cimentarea unei noui concepţii de vieaţă. Lucrătorii neluaţi în seamă decît pentru a fi luaţi în rîs şi a fi arătaţi cu degetul pe şantierul dela Rîpa Galbenă, au devenit promotorii spiritului nou. In mod necesar ei s'au grupat, au continuat să se disciplineze, au pus bazele mişcării naţionaliste dela noi. *Intreaga mişcare zisă naţionalistă, din afara cadrelor formate în această şcoală a muncii, a greşit şi continuă să greşească, pe plan principal, pentrucă nu trece la realizarea omului nou, a romînului de mîine, discutînd şi*

---

3) Relatări pe larg în „Pămîntul strămoşesc" Iaşi 1927-29.

paradiscutînd idei şi formule relativ noui.

Pe urmă tineretul a continuat pe acelaş drum. Au urmat tabere de muncă la Bucureşti (1933), Dealul Negru (Munţii Apuseni, 1934), Rarău (Bucovina, 1924), Cotiugenii Mari (Basarabia, 1934), ca să nu amintesc decît de cele mai importante (4). În aceste tabere se construieşte un spital, o şcoală, o biserică, etc. opere de valoare socială. Taberele au loc în timpul vacanţelor de vară.

Cum se formează o tabără? La începutul vacanţei se trimit ordine circulare, la cei ce voiesc să lucreze în tabără. Se dau toate instrucţiunile necesare, se pregăteşte terenul. De remarcat e entuziasmul cu care priveşte toată lumea romînească sinceră, aceste şcoli noui. În tabără poate lucra oricine alături de studenţime, intelectuali, ţărani, meseriaşi. Învaţă unii dela alţii, îşi cunosc necazurile şi gîndurile, se nivelează în aspiraţiuni. Traiul în tabără e aspru, spartan.

Un program de zi, luat la întîmplare dintr'o tăbără de muncă:

Deşteptarea —la orele 5 şi 1/2— la un semnal de goarnă.
Adunarea şi raportul — orele 5, şi 40 minute.
Exerciţii de gimnastică — dela orele 6—7.
Dejunul —orele 7.
Muncă pe şantier —orele 7 şi 1/2 — 1 p. m.
Raportul şi masa —orele 1—2. Cetirea ordinelor de zi.
Odihnă —orele 2—3 p. m.
Muncă —orele 3—7.
Cina şi raportul —orele 7—8.
Educaţie cetăţenească —orele 8—10 seara.
Stingerea —orele 10.

Exerciţiile de gimnastică se fac după un calapod bine fixat, de însuşi şeful tuturor taberelor de muncă. Hrana în tabără e slabă (şi acest lucru îşi are rostul lui), dar mulţumită vieţii regulate, toţi cei ce lucrează în tabără, pleacă mult mai sănătoşi şi mai voinici de cum au venit.

Educaţia cetăţenească e desigur marele rost al taberelor. Această educaţie se promovează în primul rînd din însăşi atmosfera spirituală şi materială a taberei. Ooameni fără pic de cre-

4). Relatări pe larg în ziarele „Calendarul" şi „Cuvîntul" şi revista „Axa" Bucureşti 1933. „Glasul Strămoşesc", Cluj 1934, 1935. „Romînia Creştină" Chişinău 1935.

dință și de ideal, cît și ceiderea credință, nu rezistă decît cu rare excepții în această atmosferă; o tabără în care domnește însă o spiritualitate superioară are influență pînă și asupra vizitatorilor de rea credință. Lucrul e întrerupt de pauze scurte în care se cîntă cîntece naționale, se fac diferite observații educative. Între cei ce lucrează în tabără se formează și se deprinde o erarhie naturală, se impune și se învață o disciplină naturală. Acestea sunt elementele formale esențiale pentru orice educație cetățenească. Se face imediat deosebirea între oamenii faptei și oamenii vorbei, pentru aceasta e necesar ca însuși comandantul taberei care e numit, să fie un element pilduitor din toate punctele de vedere, un element format în noua spiritualitate. Spiritul de camaraderie și de ajutor reciproc poate fi luat ca pildă la oamenii cari ies din taberele de muncă.

Toate principiile pe care se bazează „școala muncii" sunt aci potențate ca fiind aplicate la oameni în deosebi tineri dar perfect conștienți de educația ce li se face. Din această atmosferă de școală a muncii, iesă omul ca un tot armonic, cu o concepție care-l pune exclusiv în slujba societății. Unul din cele mai mari defecte ale clasei noastre conducătorare e faptul că ea are o pregătire intelectuală relativ bună, dar sentimentul și voința aproape atrofiate (5). Aceste lipsuri nu se pot complecta prin desvoltarea excesivă a inteligenței cum i se pretinde tinerei generații, căci „inteligența crește prin gîndire, simțămîntul prin simțire, și voința prin acțiune". Numai „un sistem educativ care pune la bază acțiunea — cum e tabăra de muncă— izbutește să desvolte și voința, prin exercițiul ei direct, dar în acelaș timp și inteligența si simțămîntul. Personalitatea umană întreagă capătă o creștere armonică și complectă". (6).

Dar creșterea romînului de mîine se face în tabere și printr'o îngrijită educație intelectuală. Se pun în discuție diferite probleme se dă un timp de gîndire, apoi se desvoltă. . . Uneori timpul de gîndire e foarte scurt, aceasta pentru a se vedea și desvolta spiritul de ordine în discuție, îndrăsneala, agerimea, spiritul de inițiativă. În timpul cît lucrează în tabără fiecare camarad își poate face un auto-control al progresulni realizat, al transformării sale. Tot în acest sens se dă camarazilor mai vechi în tabără, (fiecare stă în tabără cît poate) diferite misiuni după îndeplinirea cărora

---

5). Pulu Gîrcineanu, intelectualitate și omenie, Vremea No. 392, 1935.
6). I. Găvănescul, Didactica generală, pag. 277, București 1929.

trebuie să raporteze. În tabără lucrează toată lumea, șefii fac munca cea mai grea și poartă toată răspunderea. Tabăra are un serviciu medical, un serviciu de aprovizionare, permanente, un serviciu de zi. În timpul liber se fac excursii în împrejurimile taberei, se aranjează șezători și serbări populare, se difuzează în public noua concepție de vieață. Aceasta se face dîndu-se ca pildă însăși opera socială înfăptuită de tabără. Se studiază situația în împrejurimi —de obiceiu tabăra e într'un loc retras— pentru a învăța cunoașterea realității și mai puțin pentru a face știință, pentru a putea îndrepta ce momentan e posibil. Regulat se fac în tabără rugăciuni și se apelează la morții mișcării, cari sunt continuă pildă de urmat.

Printre criticele ce se pot aduce acestei școli ar fi următoarele —cari se aduc de altfel și „școalei active" în general—. Individul în taberele de muncă ar putea tot atît de bine să-și desvolte pornirile individualiste, spiritul de dominație, de exploatare a camarazilor săi. Un element rău ar deveni astfel mai rău decît e. Aceste critici sunt în mare parte juste. Un răspuns s'a dat. Mai întîi taberele de muncă au un efect selectiv, un element rău nu rezistă în tabără în primul rînd muncii grele la care e supus și din care știe că nu va avea nici un profit personal. Dacă rezistă înseamnă că a pășit pe drumul cel bun. Toate pornirile rele sunt puse în evidență și corectate. Invidia, certurile se pedepsesc foarte grav. Pentru furturi, rea credință și minciună e o adevărată inchiziție urmată de excluderea din tabără. Aceste lucruri depind iarăși de calitățile șefului taberei. Acesta trebuie să fie un bun organizator, diplomat, drept și să fie el însuși pătruns de noua concepție, de noua spiritualitate. Dacă șeful se lasă lingușit, indus în eroare, e părtinitor, rezultatele sunt dezastruoase.

Rezumăm condițiile unei bune tabere de muncă: a). Muncă închinată unui scop superior. b). Atmosfera spirituală și materială raportate la noua spiritualitate: naționalismul creștin. c). Un șef, arbitru suprem, pătruns de această spiritualitate.

Acum nu e greu de spus ce e o tabără de muncă: (7) In Romînia taberele de muncă au luat aspectul de școale în atmosfera cărora se dirijează formarea romînului de mîine, a omului nou fără de care un sens romînesc nu e posibil în lume. Intrunind în acelaș timp virtuțile legionarului roman cu ale creștinului dac, acest om nou va fi legionarul romîn. *Taberele de muncă sunt o*

(7). În alte țări, de pildă în Germania, taberele de muncă au un rost economic.

coală de formare a legionarului romîn într'o spiritualitate națională comună.

Am insistat asupra aspectului educativ al taberelor de muncă. Dar ele prezintă și alte aspecte importante, asupra carora vom avea ocazia să insistăm. Sub lumina lor putem înțelege în bună parte dece avem azi un tineret cuprins de spiritul de muncă — pe care nu l-a avut decît în slabă măsură la începutul mișcării studențești— cuprins de spiritul de sacrificiu, de dragoste și încredere exagerată în viitorul neamului, un tineret mîndru și desi gur cu toți cei 500 de ani de pușcărie, mai sănătos decît celalt tineret: vom înțelege dece mai avem azi un tineret laș, leneș — susținînd în acelaș timp formula: „studenții la carte"— un tineret bolnav, crescut la așa zisa școală a democrației, la concepția de viață a politicianismului, naționalist sau internaționalist.

Care a fost răspunsul oficialității romînești, al elitei noastre conducătoare, la această necesară și folositoare inițiativă a tineretului?

III.

„Un popor niciodată nu va avea buni conducători, spunea acum treizeci de ani A. C. Popovici, dacă fruntașii săi de azi nu se preocupă de educația specifică a fruntașilor de mîine". E un lucru evident, cu toate acestea fruntașii de azi ai Romîniei n'au făcut nimic în această privință. Tineretul la carte, aceasta e deviza educativă a clasei conducătoare. În mod inevitabil trebuia atunci tineretul să-și facă singur educația națională și cetățenească, ba mai mult să tindă a îndrepta și pe cei bătrîni (8). Am schițat unul dintre mijloacele prin care tineretul a făcut și face acest lucru. Era natural ca elita noastră conducătoare să nu înțeleagă apelul mereu repetat de tineret, ea reprezintă altă concepție de vieață, altă spiritualitate. Dar elita conducătoare a văzut în această școală un pericol pentru interesele ei, care pentru a fi apărate le-a căutat un scut: „interesele superioare ale neamului", și după o veche metodă masonică, a căutat să parodieze și această inițiativă. Trebuia și o explicație științifică și ea s'a aflat imediat: Tineretul are nevoie să-și plaseze energia, din această cauză el trebuie pus la muncă, desigur în folosul națiunii, să facă opere naționale, să scormonească din pămînt trecutul glorios, neavînd

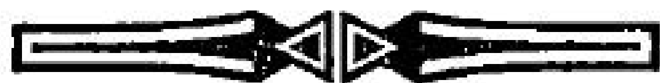
---

8). Pr. Christescu, Ofensiva împotriva haosului, Cernăuți 1935.

însă alt drept decît să-şi admire propria sa operă. Din cînd în cînd un profesor universitar sau un mare pedagog îi poate face educaţie înţeleaptă, altfel tineretul singur ar apuca pe căi greşite: Avem nevoie de un tineret sănătos, deci masa va fi excelentă. Totuşi tineretul nu s'a prea grăbit în aceste tabere nici pentru a săpa mormintele eroilor trecutului. Aceste tabere pot avea totul afară de suflet. Dacă s'a văzut că taberele de muncă pot avea şi alt rost, s'au creiat pe dată tabere bazate pe largi concepţii ştiinţifice şi naţionale ca acela de „culturalizare a masselor". Se trimit la ţară echipe de studenţi bine întreţinute şi adeseori plătite ca să studieze situaţia din punct de vedere sociologic şi s'o îndrepte. In linii generale n'avem nimic de zis şi salutăm cu simpatie *activitatea ştiinţifică* a acestor echipe. Revenim însă cînd e vorba de educaţie pe care o servesc aceste echipe poporului. Un ideal plătit nu ne poate salva poporul. Aceşti pedagogi însă mai au şi altă calitate, ei sunt crescuţi în şcoala politicianismului, sau dacă sunt sinceri, ei au o creştere bazată pe spiritualitatea individualistă. După acest calapod se face şi educaţia ţăranului. Oameni cu concepţii de cabaret, în orişice condiţii vor fi puşi, vor pregăti poporul tot după concepţia lor. De altfel n'am văzut încă nicăiri precizat ce concepţie şi ce virtuţi trebuie să aibă ţăranul culturalizat ştiinţificeşte. In loc să se încurajeze, sau macar să se lase mînă liberă iniţiativei particulare, despre care toată lumea ştie c'a dat roade demne de admiraţie, se cheltuieşte energie pentru a strica şi ceea ce a mai rămas.

Ne-am făcut o datorie din a atrage atenţia că opera întreprinsă de generaţia tînără fără sprijinul şi adese împiedicată de elita noastră conducătoare, e o operă de folos naţional, care nu poate strica decît acelora ce cred că a trăi înseamnă a specula. Am atras atenţia asupra parodiilor făcute la această operă şi asupra operelor oficialităţii cari tind să fie asemănătoare, ca fiind nejustificate şi nefolositoare.

G. Macrin.

Autohtonismul în literatură.

I.

Dacă recitim istoria literaturii romîneşti a ultimelor decenii băgăm de seamă că estetismul junimist şi gherismul socializant, consacrate şi încă vii în literatura romînească, au fost ca din senin perimate în fața izbucnirii Sămănătorismului. Cînd încă li se cerea scriitorilor să interpreteze estetic general-umanul sau să apere interesele claselor oprimate, deodată se concretizează în literatură exaltarea naționalului, istoria națională şi vieața sătească redevin filoane de inspirație, Sămănătorismul se înscăunează victorios în cultura romînească.

Dece a avut literatura noastră tocmai această linie de evoluție? Este Sămănătorismul o reacțiune a celor mai tineri față de bătrîni, răspundea el unei chemări mai adînci, sau unui interes oarecare al momentului?

Pe cînd junimismul şi gherismul erau manifestări culturale limitate la vechiul regat, Sămănătorismul trezeşte ecouri în toate provinciile subjugate, afară de Basarabia ținută sub cnut. Spiritul tradiției şi al specificului autohton e înțeles pretutindeni ca un glas cunoscut, aşteptat de provinciile înstrăinate. Căci literatura sămănătoristă este fructul militării pentru unitatea culturală a tuturor Romînilor, iar ideea de unitate se poate întemeia numai pe spiritul național, ale cărui filoane sunt pretutindeni tradiția istorică şi vieața vie a satului. Unitatea culturală se făcea simțită tuturor ca sol al celei politice care era cuprinsă virtual în ea. Vechiul Regat în loc să continue junimismul şi să aştepte nepăsător ca provinciile să-l urmeze, revine la etnicism, nu pentru a-l consacra la sine, ci pentru a face cu putință unitatea culturală cu Romînii din provincii. Aceştia, prinşi în lupta de rezistență etnică împotriva străinilor stăpînitori politiceşte, mai aveau înțelegere numai pentru spiritul național. Cu o minunată pătrundere a realităților politice, cultura romînească li se adaptează pentru a le promova. Aceasta e funcția Sămănătorismului în evoluția statului romînesc.

Ca o ramură a Sămănătorismului, colorată socialist cu rămăşițele gherismului, a apărut poporanismul reprezentat de „Vieața Romînească" de dinainte de războiu. Aşa cum spiritul şcolii

lui Spiru Haret ducea spre orăşenizarea ţăranului, „Vieaţa Romînească" voia să-l scoată din întuneric burghezificîndu-l europeneşte. Poporanismul este încă o faţă a încumetării oraşului de a altera vieaţa satului. Cu abilitate el a cerut ca literatura să realizeze un compromis între naţional luat ca temă şi universal ca tratare formală. Prin „naţional" poporanismul nu înţelege mistica autohtonă, ci preocuparea de revendicările „clasei" ţărăneşti. Viciul de fond al concepţiei poporaniste s'a învederat după războiu cînd, fără a se mai poticni în naţional, „Vieaţa Romînească" a îmbrăţişat marxismul. Astăzi în literatura romînească luptă pe faţă curentul cosmopolit, estet şi individualist cu cel naţional de unitate spirituală în autohtonism. Sorţii sunt văditi nu atît în operele realizate cît în atmosfera dominantă. În litera moartă a presei are ascendent cantitativ curentul străin, în realitatea sufletească a ţării domneşte cel romînesc. Dacă se pune întrebarea care din amîndouă este îngemînat cu momentul istoric prin care trecem, răspunsul e vădit, ţinîndu-se seama de legea verificată prin exemplul Sămănatorismului, că ţinta naţională politică crăinicită de o mişcare spirituală şi că realizările istorice apar mai întîi sublimate în idealuri culturale. Astăzi drumul mişcării spirituale spre concretizare este mult mai scurt, căci nu mai este vorba de a cîştiga dela duşmani din afară pămînturi şi fraţi înstrăinaţi, ci de a rîndui pe cei dinăuntru într'o structură conformă spiritului rominesc. Cele două curente au la noi în ţară o poziţie rivală foarte semnificativă: defensiv e tocmai curentul nebăştinaş, caşicum el ar fi mai vechiul stăpînitor şi nu pripăşitul îngăduit, ofensiv este spiritul autohton, caşicum ar năzui o cetăţenie încă neavută. Socoteala e limpede cînd alăturăm ce au unii de apărat şi ce avem noi de izbîndit.

II.

Să presupunem că în viitor se va realiza în lume o federaţie cosmopolită a tuturor entităţilor naţionale, şi anume nu prin asociaţie, ci prin contopire. Fiecare popor contopit ar căuta să aducă în massa cosmopolită cît mai mult din spiritul etnic propriu, încît cosmopolitul realizat să fie cu atît mai apropiat de specificul naţional renunţat. În cosmopolitie fiecare naţie ar fi avocatul propriului specific, şi numai salvarea unui cît de credinţe etnice o scapă de criza morală cunoscută tuturor adunăturilor, simbolizată acum din Biblie de Turnul Babel, şi experimentată tragic de America tuturor imigranţilor.

Pentru noi tragem învățămîntul că, deoarece cosmopolitia este departe de ființă, în nici un caz nu vom fi la noi în țară propagatorii ei, ci dimpotrivă vom stărui în toate, fie cultură, fie politică, pentru spiritul autohton. În concertul mondial sunt două posibilități numai, sau rămînem cu al nostru sau ne lăsăm încălcați și absorbiți, și atunci un elementar simț de conservare ne face să alegem drumul păstrării ființei noastre.

De aceea ne năpădește senzația unei pierderi de vitalitate oridecîteori întîlnim în istoria noastră contemporană fapte care înseamnă capitulări către cosmopolit. Și mai ales realizările concrete, politice și administrative, sunt de această natură. În schimb cultura a urmat mai ales linia autohtonă, pe care gustul public o sancționează drept „sănătoasă", ceeace indică satisfacerea simțului de conservare. Un sociolog romîn, Ștefan Zeletin, a criticat această direcție a culturii romînești, ca fiind opusă prosperității materiale, în cadru cosmopolit, a țării noastre. Dar ce sociologie este aceea, pentru care conservarea comunității sociale este în primul rînd de ordin material? Conservarea entității naționale este mai întîi spirituală, credințe, tradiție, autohtonism, și numai acestea ne dau un loc în lume. Garantarea lor materială este o lucrare secundă, și această materialitate tot pe ele trebuie să le concretizeze. Forma politică și economică este o realizare accidentală a fondului spiritual permanent.

Revenind la tema inițială, vom căuta să conturăm aportul nostru de specific în cosmopolitie. Numai consacrarea culturală a acestui bun național ne poate dobîndi considerația lumii.

În Apus simțul legăturii organice a omului cu pămîntul de mult nu mai este un element de cultură. Între om și natură s'a interpus civilizația urbană, omul este exploatator sufletește străin de pămîut, in cultura apuseană duhul gliei lipsește. Cît de variate și de bogate sunt la noi miturile și credințele izvorîte din priveliștea fenomenelor naturii! Cît de adîncă filozofia vieții la omul care se consideră și el element al naturii, supus trecerii, sau numai schimbării, ca și dînsa! Omul este numai una din miile înfățișări ale naturii, și împreună cu ea gustă izbucnirea vieții și amărăciunea morții. Acest suflu îmbibă filozofia autohtonă a existenții, și ea a trecut întreagă în poezia lui Eminescu și de aceea, sintetizate superior în conștiința poetului, din creația lui ne vorbesc străfundurile sufletului pe care neamul și l-a format pe aceste locuri. Aici e taina emoției religioase ce te copleșește la cetirea poeziilor lui Eminescu. Creangă a înfățișat specificul

vieţii noastre săteşti de toate zilele, aducînd în dar literaturii universale cel mai nealterat suc romînesc. Eminescu şi Creangă sunt două forme cardinale ale sufletului romînesc, şi între aceste două, nu este îndreptăţit să credem că încă atîtea altele se pot ivi, care să înmulţească întruchipările artistice ale specificului etnic?

Sub năvala civilizaţiei străine creată de sistemul politic importat, ne-am putea teme pentru soarta spiritului autohton. Sunt însă semne că etnicul a rămas vînjos sub spoială. La noi omul nu va fi rupt de pămînt şi nu i se va opune, în loc să facă parte din el, şi duhul pămîntului nu va pieri odată cu jivinele. Muntele nostru e încă virgin de pustiirea din apus, portul s'a mai păstrat şi cîntecele stăruie. Acelei lumi apusene îi putem aduce infuzia sănătoasă a sevei şi conştiinţei noastre telurice, acea „Urwüchsigkeit“ pe care Elveţia de pildă de mult a ucis-o sub hoteluri. Din acest zăcămînt vom nutri arta noastră, pe care a admirat-o apusul, aşa cum l-a gustat pe Creangă. Cît sînge sănătos poate da cultura noastră, concepţia noastră de vieaţă, felul nostru de a simţi, apusului anemiat!

Insă mai întîiu va trebui consacrat la noi autohtonismul, înlocuind patriotismul evasiv cu o sănătoasă pricepere şi dragoste a pămîntului şi a omului romînesc, lucruri de preţ pentru apărarea cărora nici o jertfă nu-i prea mare.

Barbu Sluşanschi.

Omul rumîn în lumina de cîntec.

Aşezările lumii vechi se dărîmă. În locul lor apar, singuratice luminişuri în turburări de prefaceri, aşezările lumii noui. Şi fiecare aşteaptă, înfrigurat, să se ridice cineva de undeva şi să lămurească profilul lumii ce se iveşte. Este o lume materială sau spirituală? Răspunsul întrebării cade în cumpănă. Însă o seamă de filozofi spun că între cele două feluri de lumi ce se arată nu sunt decît deosebiri aparente; ele fiind aspectele unei unităţi mai mari. Faţetele ei culturale se vor arăta mult mai tîrziu, cînd tipul de şofeur, care stăpîneşte massele, va fi înlocuit prin tipul de cultură creiat de valuri corespunzătoare lumii noui. Culturile mor

—spune un filozof german*) — pentrucă, în noua plăsmuire psihologică a genului omenesc, intransferabilul este dominat de ceea ce este transferabil, de unde rezultă o technicizare, o raționalizare a lumii și pierderea sensului vieții de pînă acum. O nouă cultură este posibilă abia cînd se va stabili o nouă legătură între adînc și suprafață, între valorile spirituale și materiate. Echilibru face posibilă cultura —forma de vieață ca nemijlocită expresie a spiritului.

Reținem aci raportul dintre adînc și suprafață ca să încercăm a ne da seamă de o problemă a culturii romînești și anume de tipul ei spiritual. Muzica permite o scrutare a adîncurilor sufletului, o luminare a intransferabilului, a ceeace nu poate fi șters din tipul biologic, ci cel mult umbrit pentru un timp mai mult sau mai puțin îndelungat, revenind într'una în alte forme de exprimare ale spiritului ca variațiune a tipului biologic.

Organismul nostru național trece prin criza prefacerii pentru lumea nouă, trăind totodată legea împlinirii sale. Ea poate fi prinsă în raportul dintre orient și occident, cultură și civilizație, autohtonism și universalism, adînc și suprafață. Faza trezirii noastre la conștiință este vieața de suprafață și totodată o lichidare a valorilor de adînc. Civilizația a adus cu sine o slăbire considerabilă a sentimentului religios și moral. În linia activității artistice se observă o decadență a artei populare în forme lichide.

Vitalitatea unui organism se caracterizează prin faptul că opune rezistențe prin valurile sale spirituale oricărei mișcări de suprafață. Echilibrul însă nu poate fi menținut fără o politică a culturii, unde se poate prevedea și îndruma. Aci între grija statului pentru tipul spiritual al culturii de mîine. Cine este omul, ce-l vom opune civilizației inevitabile, în lumina valorilor permanente înrudirii de sînge, ca un simbol al adîncului nostru? Cari sunt valorile acestui adînc prin care ne deosebim de alții? Intrebările nu pot fi lămurite ușor. Noi am porni dela omul rumîn. Noțiunea de romîn a căpătat față de cea de rumîn un sens prea larg, în lumina influențelor străine**), ca să operăm cu ea. Profesorul *Nae Ionescu* a făcut această deosebire hotărîtoare pentru cultura noastră. Rumînul este, mai intîiu de toate, țăranul, omul pămîntului acestuia, care încheagă, într'un anumit fel, o vieа-

*) Hermann Keyserling, Die neuenstehende Welt.

**) În teoria națiunii, curs ținut la universitatea din București, d. Gusti înglobează în națiunea romînă și străinii, cari trăiesc pe pămîntul nostru.

ță creștinească. Dela firea lui trebuie să pornim în acțiunea noastră pentru împlinire.

Se profesează într'una o părere că această fire a țăranului romîn este blajină, potolită, fără frămîntări adînci și fără bucurii exuberante. De curînd un esseu al lui *Lucian Blaga**) a venit să întărească părerea prin o încercare de explicare a fenomenului spațial din muzica populară, pornind dela ascunse fundaluri de peisaje, caracteristice diferitelor popoare. Pentru romîni acest fundal ascunse plaiul:

Pe-un picior de plaiu
Pe-o gură de raiu.

— — — — — — — — — —

Afirmațiile esseistice ale d-lui *Lucian Blaga* pornesc mai degrabă dela imaginea poetică a cunoscutei balade, decît dela fenomenul spațial al muzicii populare**). Nu este scopul nostru de a opune acestui mare poet și gînditor romîn o altă teorie. Drumul oricărei cercetări temeinice asupra stilului artei trebuie să tindă către lămurirea elementelor ei crono-spațiale, ca realități psihologice. Suprindem aci numai o insuficentă frămîntare a cîntecului popular și reflecțiile neverosimile asupra firii romînului. De aceea punem, pentru viitoare cercetări, raportul dintre rumîn și cîntec. Judecat ca o legătură organică hotărește criterii serioase pentru îndrumarea și lămurirea unei activitătii artistice romînești.

Comunitatea determină, în virtutea anumitor valori spirituale, tipul purtător de ele. Valorile sînt singura realitate ce permit constatarea și explicarea lui. Lămurirea lor aruncă lumină peste om.

Cîntecul rumînesc, așa cum trăește el în popor, este cunoscut în parte numai. Nelămuriri stăruie cu privire la stilul romînesc și la închegarea lui istorică. Archivele noastre fonogramice au adunat pînă în prezent doar material. Iar asupra prezentării și comentării sale muzicanții noștri cercetători nu sunt de acord Lipsește cuvîntul hotărîtor, pentrucă nu poate fi făcut decît pe îndelungată analiză. Pentru a duce la bun sfîrșit această uriașă

---

*) Spațiul mioritic. Gîndirea 1935.

**) Cu privire la fenomenul spațial în muzică cităm: *Ernst Kurth.* Muziknsychologie. 1931.

muncă se preconizează, în ultima vreme, o archivă folclorică muzicală a popoarelor sud-est-europene. De aceea afirmaţiile grăbite ce se fac trebuie să eşueze. Calea cercetărilor pozitive este cea mai sigură dar şi cea mai grea. Şi ştiinţa muzicii comparate are nevoie de mii de cercetători umili pentru a duce la sinteză, ceea ce, deocamdată. nu este nici măcar analiză cauzală, ci doar metodă de cercetare.

Totuşi cercetătorul nu poate să renunţe la sinteză, ceeace face că ipoteza şi esseul să capete valabilitate şi răspîndire. Şi aci intuiţia ar putea fi comparată cu un reflector, ce luminează în noapte drum de corabie. Cercetînd omul frămîntă în sine o anumită realitate şi-o trăieşte. Mai adînc atunci cînd cercetarea cuprinde propriile sale valori spirituale. Aş spune, pentru cazul din urmă că cercetarea este ceva care nu face decît să treacă pe plan de conştiinţă. ceeace rezidă în subconştient.

Un principiu de clasificare a genurilor de muzică populară poate să pornească dela cele trei forme fundamentale ale proceselor psihologice: gîndirea (contemplaţia), discursul (povestirea) şi acţiunea (dansul), avînd corespondente trei tipuri de cîntec popular: cîntecele contemplative (lirice), povestitoare (balade) şi cîntecele de joc; de unde şi genul liric, epic şi dramatic în poezie*), Alegerea unui principiu de clasificare a genurilor, din punct de vedere pur muzical, este de o importanţă covîrşitoare în cercetarea cîntecului popular. Să încercăm să adîncim problema în lumina esteticei muzicale. *Eduard Hanslik*, de fapt un reformator al esteticei muzicale, marele contrar al lui *Richard Wagner*, definea muzica din formele ei sonore dinamice**) neputînd exprima, ci cel mult trezi afecte, cari diferă dela individ la individ. Un adagio de Beethoven pare să exprime pentru unul iubire pentru altul dorinţă. Punînd accentul pe formele dinamice ele sunt însăşi baza clasificării lor. Astfel deosebim sonata de fugă, preludiul de menuet. În muzica pură chestiunea nu prezintă prea mari greutăţi în aparenţă. Dar, în muzica vocală, prin ce se deosebeşte un cîntec liric de unul epic, cînd *Hanslik* afirmă că se poate substitui unei melodii orice text? Clasificările genurilor de muzică populară ar trebui deci întreprinse după text, nefiind aci cristalizate forme hotărîte.

---

*) L. Sabaneev. Geschichte der russischen Musik. pag. 23.

**) Vom musikalisch — Schönen. 1910.

Privită pe plan universal şi operînd cu o muzică absolută şi cu sentimente general umane, problema nu-şi poate găsi soluţie satisfăcătoare. De aceea ea trebuie transpusă în sfera comunităţii naţionale, unde o colindă, de pildă, nu este numai muzică absolută, deci o formă a materialului sonor, ci un caracter muzical ridicat la potenţă prin text. Valorile spirituale ale comunităţii diferenţiază genurile de muzică populară. Un principiu de clasificare trebuie căutat în legătură cu aceste valori.

În sînul comunităţii trăieşte omul rumîn. Vieaţa lui, dela naştere şi pînă la moarte, nu este început şi sfîrşit, ci o valoare prin care există comunitatea. *Gh. Breazul,* singurul muzicolog romîn, ia drept normă de clasificare a genurilor de muzică populară tocmai această vieaţă*).

Sub semnul muzicii îşi duce ţăranul nostru vieaţa. Nu este eveniment fără întovărăşire de cîntec. Peste capetele vieţii pluteşte cîntecul de leagăn şi îngropare. În lăuntrul ei se desfăşoară, ca într'o privelişte, colinda, cîntecul de stea, doina, cîntecul de lume, jocul, cîntecul bătrîn şi alături ca o strajă muzica bisericii creştine. Dacă ne gîndim la acele sguduitoare bocete alezorilor, la doină în înţelesul ei de cîntec lung sau horă lungă, nu putem găsi temeiu pentru acea fire potolită a omului rumîn. În această vieaţă au loc bucuriile şi tristeţile cele mai intense.

S'a operat prea mult şi cam superficial cu o anumită mişcare lentă a horei. Problema poate fi lămurită mai bine, trecînd la analiza structurii muzicii populare. Ridicăm aci, ca exemplu, numai fenomenul disonanţelor melodice, cari stăpînesc cu tensiuni cîntecul popular. Această fire blajină a rumînului a fost şi speculată. Se contează pe ea cînd se susţin argumente împotriva mişcării naţionale. Romînul nu este capabil de ură împotriva neamului care îl desbracă. Noi luăm un cîntec din Bihor, cules de *Bèla Bartók***), ca să-l amintim:

---

*) Carte de cîntece p. cl. IV-a

**) Cîntece populare romîneşti, pag. 195 1913

Urlă Iancu dela munte
Cu feciorii lui, ce-i duce.
Iancule, fecior de Moţu,
Fă-mi o botă de trei coţi
Să omor jidovii toţi.
Iancule poartă-te bine
—Că urlă jidovii pe tine.
—Lasă urle cît de mulţi
C'or încapă pe sub munţi.

Melodia acestui cîntec este o prăvălire de lumi.

Liviu Rusu.

Problema muncitorească în lumina doctrinei naţionaliste.

In numărul trecut al „Însemnărilor" am schiţat problema. Am arătat că antagonismul între săraci şi bogaţi a existat decînd există proprietatea şi inegalitatea economică. Acest antagonism îşi găseşte expresia în lumea antică în revoltele de sclavi, în luptele intre patricieni şi plebeieni, între oligarhi şi democraţi etc.

Evul mediu şi timpurile noui au cunoscut răscoale de ţărani iobagi împotriva marilor proprietari. Toate aceste „lupte de clasă" aveau însă un caracter „intracomunitar" adică se desfăşurau şi-şi găseau şi rezolvarea înăuntrul aceleiaşi comunităţi politice deşi asupra lor influenţau şi procese sociale determinate de raporturile „intercomunitare", adică războalele, relaţiile economice, curentele de idei etc.

Abia secolul al XIX-lea dădu, în Apus, acestor lupte „interne" din diferitele State un caracter *internaţional*. Această nouă înfăţişare a problemei sociale se datoreşte intervenţiei Evreilor, organizaţiei lor internaţionale menită să pregătească dominaţiunea lor, economică şi politică, în tot cuprinsul lumii civilizate. „Manifestul comunist" stabileşte ca punct de plecare pentru reoluţia proletară, caracterul internaţional al problemei sociali, preonizînd o organizaţie a proletarilor din toate ţările, adică fără deosebire de patrie, naţionalitate, religie etc.

Trebuie să notăm aci că mişcarea socialistă şi comunistă n'a fost inventată de jidani — nu e o „operă jidovească"

Friedrich Engels n'a fost jidan, ci german, iar despre *Karl Marx*, deşi de origine jidan, nu se poate totuş afirma că intenţia sa a fost să dea jidanilor o armă împotriva creştinilor. Ci: în mod necesar şi logic Jidanii, nu numai proletari sau din dragoste pentru proletari, dar în temeiul tendinţei lor de dominaţiune şi în puterea solidarităţii lor internaţionale au devenit protagoniştii şi organizatorii revoluţiei proletare internaţionale. Liberalismul burghez le deschisese drumul spre emancipare şi dominaţiune, dar îi oprise în ascensiunea lor în clipa ce se înfăptui concilierea între burghezie şi nobilime, deci cînd nobilimea începu să se adapteze nouei situaţii. Se formă o nouă *clasă politică*, naţională şi creştină, care împiedică accesul jidanilor la posturile de conducere. Pentru a înfrînge şi această rezistenţă, Jidanii, de toate condiţiunile sociale, se puseră în fruntea mişcării revoluţionare a proletariatului din toate ţările, pentru a deslănţui lupta de clasă şi a cuceri cu ajutorul „armatei proletare", puterea politică în toate ţările intrate supt „regimul capitalist".

Regimul capitalist deci, dînd naştere proletariatului industrial, a creiat un mediu social prielnic tendinţelor imperialiste iudaice, iar manifestul comunist a fost adaptat de ei ca program de acţiune, fiind în desăvîrşit acord cu interesele lor *„naţionale"*. Naţiunea jidovească anume cimentată de veacuri într'o unitate indisolubilă, poartă războiu neîntrerupt cu toate celelalte naţiuni ale pămîntului. Pentru întâiaş dată, dela dărîmarea Ierusalimului încoace, Jidanilor li s'a oferit, în secolul XIX, prilejul să activeze în domeniul politic, să încerce a-şi împlini visul de dominaţiune mondială, punîndu-se în fruntea unei mişcări revoluţionare care făgăduia să zguduie puterea naţiunilor creştine. Condiţia încă era ca proletarii să fie desprinşi din comunităţile naţionale şi să accepte conducerea jidovească.

Proclamarea principiului „luptei de clasă" ca dogmă socială, constitui punctul de sprijin şi de plecare pentru propagarea „internaţionalismului şi cosmopoletismului integral". Rasa, naţionalitatea, religia, literatura, obiceiurile şi tradiţiile — toate acestea au fost declarate invenţii mincinoase ale stăpînitorilor pentru a ţinea în robie pe proletari, pentru a zădărnici închegarea unui front unitar al muncitorilor proletari împotriva capitaliştilor, a claselor stăpînitoare.

Cunoaştem toţi evoluţia acestei mişcări comuniste condusă în toate ţările de jidani, cari, la rîndul lor, îşi formară un organ central de conducere, acţionînd după un plan bine stabilit.

Cu toate încercările de'a masca pe cît se poate caracterul

jidovesc al acestei mişcări, naţiunele ameninţate de revoluţia proletară, au întîlnit la tot pasul acţiunea făţişă sau ocultă a jidanilor. De aci a urmat în mod logic că orice încercare de a înlătura primejdia revoluţiei proletare a trebuit şi trebue să înceapă cu eliminarea jidanilor din viaţa politică, deci să ia caracterul unei mişcări antisemite.

Antisemitismul este deci reacţiunea naturală împotriva acţiunii revoluţionare şi subversive a jidanilor. Dar, antisemitismul nu rezolvă problema muncitorească, şi cîtă vreme această problemă rămîne nedeslegată, jidanii vor găsi neîntrerupt teren prielnic pentru acţiunea lor revoluţionară.

In lămurirea teoretică a acestei probleme noi trebue să procedăm cu exactitate geometrică. Orice confuziune de terminologie răstoarnă toată argumentarea.

E vorba să paralizăm influenţa Jidanilor asupra claselor de jos, a mulţimii guvernate, care, în domeniul economic şi politic, e totdeauna gata de răzvrătire, totdeauna dispusă să urmeze pe *demagogi*. Demagogii, cînd sunt împiedicaţi să acaparaze puterea şi să profite de avantajele puterii, vor exploata toate nemulţumirile mulţimii, vor deştepta toate pornirile de ură şi duşmănie ale mulţimii împotriva celor ce deţin puterea. Jidanii, cei mai primejdioşi demagogi din timpurile noastre, au exploatat ura de clasă, antagonismul între săraci şi bogaţi. Clasa stăpînitoare, burghezia liberală, în năzuinţa de a se apăra, a exploatat ura religioasă, deslănţuind antisemitismul religios. In acest fel se explică depildă faptul că răscoala ţărănească din 1907 a avut un caracter antisemit. Dar s'a văzăt chiar atunci că antagonismul pur economic a fost mai puternic: răscoala se îndreptă repede împotriva *tuturor* proprietarilor şi armata trebui să intervie pentru a restabili ordinea. Cuzismul, care continuă antisemitismul liberal, avu succese electorale tot în temeiul exploatării antagonismului religios şi de rasă dintre Romîni şi jidani. Dacă s'ar întîmpla însă ca mişcarea cuzistă să deslănţue o revoluţie, revoluţia s'ar îndrepta, după unele oscilaţii, cu toată tăria împotriva clasei conducătoare romîneşti. Jidanii s'ar impune repede la conducerea mişcării revoluţionare, aşa cum s'a întîmplat în Rusia, unde doar antisemitismul era în floare. Mulţimea răzvrătită ar devasta cîteva prăvălii evreeşti, ar maltrata cîţiva jidani, dar n'ar fi în stare să regenereze clasa conducătoare naţională. „Programurile" aranjate de clasa conducătoare, fie ea liberală sau conservatoare, n'au fost decît diversiuni pentru a amîna disoluţia, pentru a opri

cîtva timp ascensiunea elementului jidovesc şi prăbuşirea clasei conducătoare creştine, divizată în partide şi coruptă de banul jidovesc.

Deslegarea problemei trebue deci căutată pe altă linie. Regenerarea naţională trebue să pornească din sînul clasei conducătoare. Aci trebue să se închege o organizaţie politică naţională exclusivistă, impermiabilă faţă de influenţa jidovească şi faţă de tentaţiile politicianismului. Această organizaţie reprezintă germenele din care se naşte noua „clasă politică naţională". Acţiunea acestei clase ar rămînea însă fără efect practic, dacă n'ar pătrunde în masse, n'ar dobîndi conducerea exclusivă a masselor, sustrăgîndu-le de supt influenţa tuturor demagogilor jidani sau plătiţi de jidani, precum şi de supt influenţa demagogilor „antisemiţi", adică al demagogilor cari exploatînd antagonismul religios şi de rasă, năzuesc a parveni la putere pentru a se incadra apoi în democraţia parlamentară finanţată de jidani.

Noua clasă politică va căuta să trezească în mulţime conştiinţa unităţii naţionale indestructibile, deci să distrugă orice urmă a concepţiei „cosmopolite". Dar întoarcerea la „naţionalismul integral" nu se poate face prin propagandă culturală, prin literatură, ci întoarcerea la spiritualitatea naţională, trebue să pornească dela „materie". Puterea factorului economic nu poate fi slăbită şi anihilată prin conferinţe şi discursuri. O bancă, o fabrică, o prăvălie, o cîrciumă, un birou de avocatură etc., sunt forţe cu mult superioare forţelor emanate din bibliotecile populare şi din „ciclurile de conferinţe" ţinute de distinşi profesori.

Noua clasă politică trebue să se pună în fruntea mulţimii dar şi alături de mulţime pentru a cuceri aceste posturi ocupate de duşman. *Ele trebuesc cucerite cu ajutorul mulţimii şi pentru mulţime.* Războiul acesta, căci e un adevărat războiu, trebue pregătit cu toată îngrijirea. Trebue creată armata, deci combatanţi conştienţi de funcţiunea lor.

Ei vor fi recrutaţi şi pregătiţi după toate regulele strategiei. Diversiunile şi întreprinderile izolate se vor evita cu orice preţ. Această armată naţionalistă trebue să înainteze ca o falangă irezistibilă, cucerind poziţiunile adversarului, una după alta, şi întărindu-se în fiecare poziţie cu îngrijire şi prevedere.

În agricultură, în industrie, în profesiunile libere în funcţiunile publice, trebue să pătrundă pionerii naţionalismului. La munca efectivă şi constructivă se vor selecţiona conducătorii, indivizii cei mai destoinici, cei mai intransigenţi, din cari se vor

constitui, mai bine zis s'a constituit organul central de conducere.

Aci, în marea comunitate de muncă, în această şcoală activă a naţionalismului, se închează *sufletul* naţional, se desvoltă spiritualitatea romînească. În această comunitate cuvîntul, cartea, cîntecul îşi dobîndesc o putere nebănuită, făcînd ca toate braţele să muncească în acelaş ritm, toate sufletele să fie străbătute de aceleaşi nădejdi.

Pe această linie dreaptă, fără cotituri şi fără demagogie stearpă, se va înfăptui solidaritatea romînească şi se va deslega problema muncitorească. Muncitorul romîn şi creştin dela brazdă, din fabrică, dela carte, nu se va lăsa înşelat de demagogii jidani, căci toate conflictele în domeniul economic îşi vor găsi o deslegare echitabilă în marea familie romînească, în cari străinul nu va mai putea aduce vrajbă şi ură.

Traian Brăileanu.

Congresul studenţilor bucovineni.

In zilele de 8, 9 şi 10 Iulie va avea loc, la Suceava, Congresul studenţilor bucovineni. Dacă nu va interveni, se'nţelege, vre-o piedică neprevăzută. Centrul studenţesc din Cernăuţi are meritul convocării acestui congres. necesar din multe puncte de vedere. Studenţii proveniţi din judeţele bucovinene sunt împrăştiaţi la toate Universităţile din Ţară. La Cernăuţi lipseşte Facultatea de medicină, lipseşte o Politehnică, lipseşte o Şcoală superioară de comerţ, etc. E bine deci ca studenţii romîni din această parte a Moldovii să se întîlnească pentru a se cunoaşte şi a se sfătui asupra nevoilor ce-i apasă.

Aşa fac şi studenţii olteni, şi aşa ar trebui să facă şi cei basarabeni, ardeleni şi dobrogeni. Există probleme cari interesează numai o anumită regiune, iar altele au într'o regiune un caracter deosebit decum se înfăţişează în altă regiune. Nu e vorba numai de probleme studenţeşti, dar şi de chestiuni generale; culturale în primul rînd. Am zice de politică culturală, dacă termenul de politică n'ar fi aşa de primejdios, mai ales în legătură cu studenţii. Studenţii doar nu trebue să facă politică. Foarte bine zis şi cu multă dreptate. Ei nu trebue să facă politică, aşa cum o fac cei ce nu doresc ca ei să facă politică. Dar există şi altă politică. E pregătirea pentru viaţa practică, orientarea asupra realităţilor sociale. Congresul din Craiova a dovedit cît de disci-

plinați și cît de adînciți în descifrarea semnelor vremii sunt tinerii noștri studenți.

La Suceava, nu ne îndoim că bunul renume nu va fi știrbit cu nimic, ci dimpotrivă își va primi o nouă confirmare. Totastfel nu ne îndoim că autoritățile administrative, prefectul și primarul, apoi reprezentanții Bisericii și ai Școalei, vor da tot sprijinul, moral și material, studențimii noastre, pentru ca acest Congres să fie o înălțătoare manifestare de solidaritate romînească.

Sunt în județele bucovinene prefecți cari au înțelegere pentru năzuințele studenților și pentru felul cum ei își manifestează aceste năzuințe. Există însă și prefecți pentru cari lumea e un vast domeniu de exploatare creiat de Dumnezeu pentru partidul liberal. Mai catolici decît papa, ei veghează cu strășnicie ca niciun student „gardist“ să nu se apropie de județul lor. Această gardofobie e o boală și ca toate boalele, ēa trebue să-și aibă și leacul. Liniște într'un loc ferit de zgomotul vieții publice e fără îndoială cel mai bun mijloc contra tuturor fobiilor.

La Suceava însă, unde s'a plămădit și oțelit sufletul romînesc, studenții vor găsi numai dragoste, înțelegere și primire prietenoasă. Așa dorim să fie.

Traian Brăileanu.

Revista Cărților.

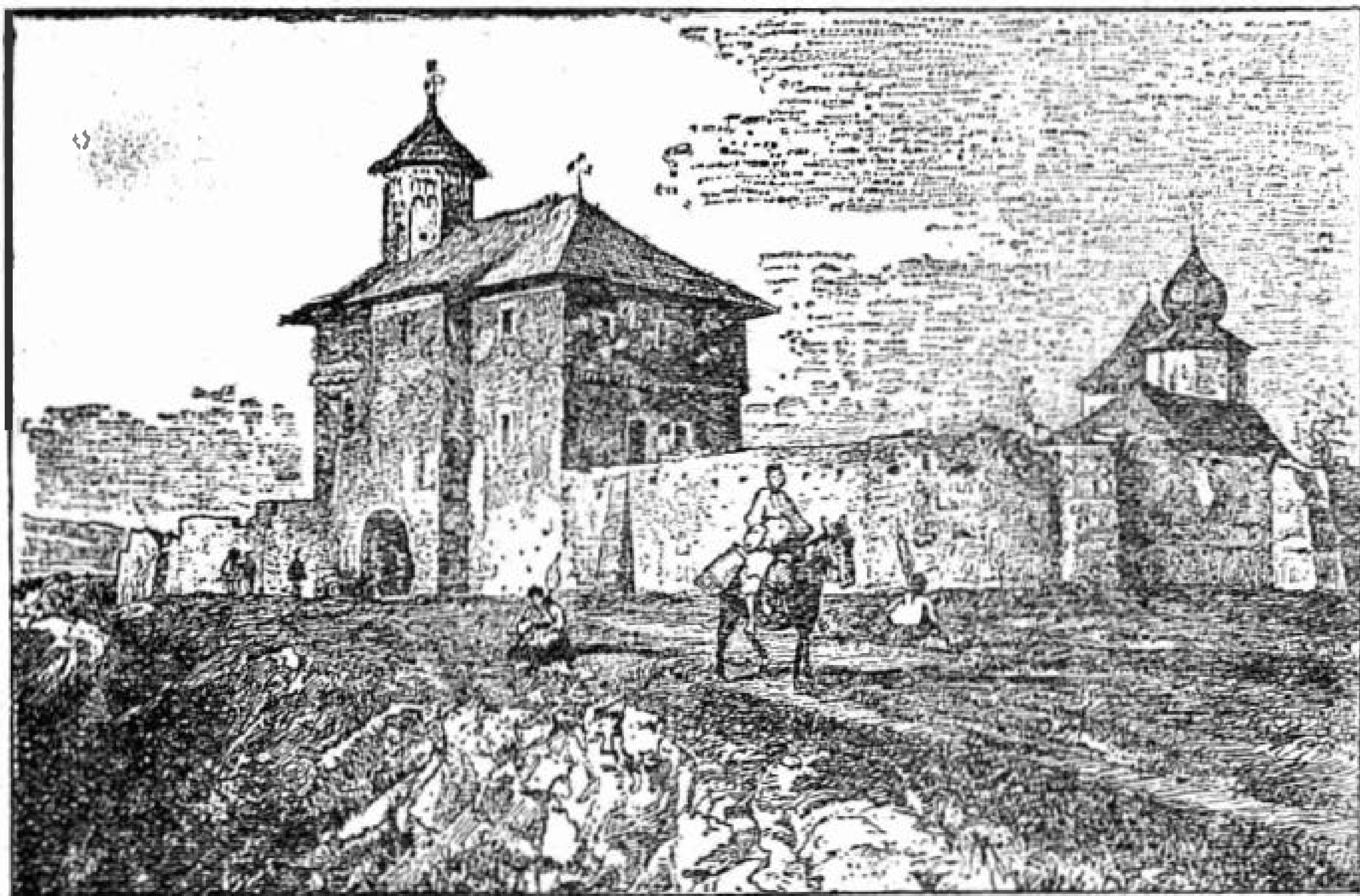
M. D. Ralea: Valori. *(Fundația pentru literatură și artă „Regele Carol II“)*

Spicuim: „Cînd desfrînarea sexuală a ajuns la maximum în lumea romană, s'a inventat creștinismul, care a oprit comerțul între sexe. (pag. 58). Iată și valoarea creștinismului . . . . o invenție; în definitiv, destul de practică.

Despre biserica noastră și despre țăranul romîn: „La noi, ortodoxismul n'a lăsat nici o urmă de umanizare sau de cultură“. (88) Deci mănăstirile ridicate de voevozii noștri sunt . . . . vax. (stil Ralea). „Religia pe care o mai păstrează țăranul, azi, e cea primitivă, fetișistă ori naturală. El e *superstițios*, dar *ateu*“. . . . „Romînul nostru însă, cum se zice, n'are nimic sfînt; ceea ce se poate traduce că nu respectă nici o valoare spirituală în fețe instinctelor logice“. (pag. 88-89) etc. etc. Astfel de cugetări —

D-nul Ralea s'ar putea pretinde un al doilea Pascal sau Montaigne, — pot fi enunţate de ori ce liber pausist sau liber schimbist fără a fi profesor universitar, psiholog sau sociolog şi fără a-le tipări la fundaţii. Dar bolşevismul este azi la modă. El se camuflează şi sub formula de ţărănism găsind că ţăranul romîn e profund ateu. Cînd vor fi arse aceste produse asfixiante tipărite cu lux şi anunţate cu surle şi tobe?

L. Ţ.

Biserica-cetate (a Sf. Axentie), zisă „Zamca" (Suceava), zidită la 1551.

Administratorul revistei noastre pentru București este camaradul St. B. ENACHE, București III. Str. Popescu 21.